

โกฐจุฬาลัมพา

1. ชื่อสมุนไพร โกฐจุฬาลัมพา (KOT CHULA LUMPA)
2. ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artemisia annua* L. ชื่อวงศ์ Compositae (Asteraceae)
3. ชื่ออื่น ชิงฮาว, แซเฮา (ภาษาจีน), Sweet Wormwood Herb
4. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ไม้ล้มลุกอายุปีเดียว สูง 0.7-1.6 เมตร แตกกิ่งมาก ทั้งต้นมีกลิ่นแรง มีขนประปราย หลุดร่วงง่าย

ใบ เป็นใบเดี่ยว เรียงเวียน มีต่อมโปร่งแสง ใบบริเวณโคนต้นรูปไข่หรือรูปสามเหลี่ยมแกมรูปไข่ กว้าง 2-6 เซนติเมตร ยาว 3-7 เซนติเมตร ขอบใบหยักลึกแบบขนนก 3 หรือ 4 ชั้น เป็น 5-8 คู่ แฉกใบจักฟันเลื่อยลึกรูปสามเหลี่ยม เส้นกลางใบเด่นชัดทางด้านบน แกนกลางใบมีปีกแคบ อาจจักฟันเลื่อยเล็กน้อยหรือเรียบ ใบบริเวณกลางต้นหยักลึกแบบขนนก 2 หรือ 3 ชั้น ใบใกล้ยอดรวมทั้งใบประดับหยักลึกแบบขนนก 1 หรือ 2 ชั้น ก้านใบสั้นมาก

ช่อดอก แบบช่อแยกแขนง รูปพีระมิดกว้าง ช่อย่อยแบบช่อกระจุกแน่น รูปกลม มีจำนวนมาก เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2.5 มิลลิเมตร สีเหลืองถึงสีเหลืองเข้ม ก้านช่อย่อยสั้น วงนอกเป็นดอกเพศเมีย มี 10-18 ดอก โคนกลีบ เชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายจักเป็นซี่ฟัน 2 หรือ 3-4 ซี่ ยอดเกสรเพศเมียแหลม ดอกย่อยตรงกลางเป็นดอกสมบูรณ์เพศมี 10-30 ดอก โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายจักซี่ฟัน 5 ซี่ เกสรเพศผู้มี 5 อัน อับเรณูเชื่อมติดกัน แต่ละอันมีรยางค์ด้านบน 1 อัน รูปสามเหลี่ยมปลายแหลม และมีรยางค์ปลายมนที่โคน 2 อัน

ผล แบบผลแห้งเมล็ดล่อนรูปไข่แกมรี ยาวประมาณ 0.5 มิลลิเมตร

5. ส่วนที่ใช้ทำยา

ลำต้นแห้ง

6. สรรพคุณของแต่ละส่วนที่ใช้ทำยา

ตำราสรรพคุณยาไทยว่าโกฐจุฬาลัมพามีสรรพคุณแก้ไข้เจตสิก (ใช้จับวันเว้นวัน-เป็นใช้จับสันประเทษหนึ่ง) แก้ไข้ ลดเสมหะ แก้หืด แก้ไอ ใช้เป็นยาขับเหงื่อ โกฐจุฬาลัมพาจัดเป็นโกฐชนิดหนึ่งในพิภดโกฐทั้ง 5 (เบญจโกฐ) โกฐทั้ง 7 (สัตตโกฐ) และโกฐทั้ง 9 (เนาโกฐ) ตำรายาของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีมอโนกราฟโกฐจุฬาลัมพา โดยระบุข้อบ่งใช้ว่าใช้แก้ไข้อันเกิดจากความร้อนในฤดูร้อน แก้ไข้ต่ำ ๆ ที่ไม่มีเหงื่อ แก้ไข้อันเนื่องมาจากวัณโรค และแก้ไข้จับสัน

7. รายงานการวิจัยในปัจจุบัน

ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยพบว่าสารชิงฮาวซู (อาร์เทแอนนูอินหรืออาร์เทมิซินิน) แสดงฤทธิ์ด้านเชื้อใช้จับสั้นชนิดฟัลซิพารุม (*Plasmodium falciparum*) และชนิดไวแวกซ์ (*Plasmodium vivax*) โดยเฉพาะสายพันธุ์ที่ดื้อยา ปัจจุบันสารชนิดนี้กับอนุพันธ์กึ่งเคมีสังเคราะห์ของสารชนิดนี้ถูกนำมาใช้เป็นยาแก้ไข้จับสั้นในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย

8. สารสำคัญ

โกฐจุฬาลัมพามีสารอนุพันธ์เซสควิเทอร์พีนแลกโตน (sesquiterpene lactones) หลายชนิด แต่ที่สำคัญคือชิงฮาวซู (qinghaosu) หรือ อาร์เทแอนนูอิน (arteannuin) หรืออาร์เทมิซินิน (artemisinin) และพบสารกลุ่มฟลาโวนอยด์ (flavonoids) อื่นๆหลายชนิด เช่น คาสติซิน (casticin) เซอร์ซิลินีออล (cirsilineol) คริโซพลีโนลดี (chrysoplenol-D) คริโซพลีเนทิน (chrysoplenetin)

9. แหล่งกำเนิด และการกระจายพันธุ์

พืชชนิดนี้มีเขตการกระจายพันธุ์ในทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปยุโรป ภาคเหนือของทวีปแอฟริกา และในทวีปเอเชีย ในจีนมักพบขึ้นทั่วไปไปตามเนินเขา ข้างทาง ที่รกร้าง หรือตามชายป่า ที่สูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 200-3,650 เมตร มีผู้นำมาทดลองปลูกในประเทศไทยและพบว่าขึ้นได้ดี ออกดอกและเป็นผลได้ตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน โกฐจุฬาลัมพามีขายในท้องตลาดได้จากพืชปลูกในมณฑลเหอเป่ย์ ซานตง เจียงซู หูเป่ย์ และฝูเจี้ยน ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

10. พื้นที่เหมาะสมในการปลูกในประเทศไทย

- ลักษณะพื้นที่ พื้นที่ดอน
- ภาค ทั่วประเทศ
- จังหวัด ทั่วประเทศ

11. การคัดเลือกพันธุ์ (พันธุ์ที่นิยมปลูกในประเทศไทย)

- พันธุ์ที่ใช้เป็นยา พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป (ใบฝอย)
- พันธุ์ที่ใช้เป็นอาหาร พันธุ์พื้นบ้านทั่วไป (ใบฝอย)

12. การขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยการปักชำ โกฐจุฬาลัมพาวีจะปักชำโดยการตัดต้นยาว 8 – 10 นิ้ว แล้วปักในถุงเพาะชำที่ผสมดินกับขี้เถ้าแกลบ เอาไว้ในเรือนเพาะชำ รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอประมาณ 10 – 20 วัน จะงอกรากเป็นต้นใหม่ต่อไป

13. การปลูก/สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูก

- ฤดูกาลเพาะปลูก ปลูกได้ทุกฤดู นิยมปลูกฤดูหนาว และต้องรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ
- การเตรียมดิน จะต้องขุดเป็นแปลงกว้างประมาณ 1 เมตร ความยาวแล้วแต่พื้นที่ เว้นทางเดิน 50 เซนติเมตร เป็นร่องระบายน้ำผสมคลุกเคล้าด้วยปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก
- วิธีการปลูก เมื่อเตรียมแปลงปลูกแล้ว นำต้นกล้าอายุ 3 – 4 เดือน ลงปลูกห่างกันประมาณ 30 เซนติเมตร ระหว่างต้น 30 เซนติเมตร กลบดินแล้วนำไปผูกเชือก รดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ

14. การปฏิบัติดูแลรักษา

- การให้ปุ๋ย เมื่อปลูกได้ 30 วัน ก็ควรพรวนดินและใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ประมาณ 1 ช้อนโต๊ะ ต่อ 1 ต้น พร้อมกำจัดวัชพืช ควรใส่ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยวิทยาศาสตร์สลับกันไป เดือนละ 1 – 2 ครั้ง
- การให้น้ำ ควรรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ แต่ถ้ามีฝนก็ควรดบัง
- การกำจัดวัชพืช ควรทำพร้อมกับการพรวนดินและใส่ปุ๋ย
- การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู โกรธจุฬาลัมพาไม่ค่อยมีแมลงศัตรูเท่าไร ควรฉีดพ่นด้วยสารสะเดา หรือสารชีวภาพก็ได้

15. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว

- ฤดูกาลการเก็บเกี่ยว เมื่อโกรธจุฬาลัมพาออกดอก เริ่มบานได้เกินครึ่งของช่อดอก ก็เริ่มเก็บเกี่ยวได้ และจะเก็บเกี่ยวได้ทุกฤดูกาล
- วิธีการเก็บเกี่ยว จะต้องให้ต้นสูงจากดินประมาณ 10 เซนติเมตร จะใช้มีด หรือเคียวเกี่ยวก็ได้ และส่งแปรรูปต่อไป
- การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว เมื่อได้ต้นโกรธจุฬาลัมพามาแล้ว ก็นำมาล้างน้ำให้สะอาดและตากแดดให้แห้ง หรือจะตัดเป็นท่อน ๆ ก็ได้ ตากแดดประมาณ 4 – 5 วัน ก็จะแห้ง แล้วยนำไปอบอีกครั้งจนแห้งสนิท
- การบรรจุและการเก็บรักษา เมื่อได้โกรธจุฬาลัมพาแห้งมาแล้ว ก็บรรจุถุงพลาสติกมัดปากให้แน่น นำส่งจำหน่ายต่อไป หรือจะเก็บก็ควรเก็บใส่ถุงพลาสติกมัดปากให้แน่นไม่ให้โดนน้ำ แล้วเก็บไว้ในห้องที่มีอุณหภูมิปกติ

16. การจำหน่าย

ต้นแห้งราคากิโลกรัมละ 100-200 บาท

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข